

Kalmarfiduinen Barometer "Tonen från himlen".

Psalmsångens betydelse i svenskt folklif.

För Barometern af E. N. Söderberg.

I den sköna hymn till den heliga sångens lof, hvarmed J. O. Wallin avslutar sitt stora psalmverk, prisar han denna sångs underbara förmåga att stärka, lugna och hugsvälja i livets trångmål, oro och bekymmer. Vi känna alla hans ord i nämnda hymns inledningsstrof:

När oss lefnans oro tär,
 o, hur skönt ditt tempel är!
 O, hur ljust att där bortsjunga
 jordens sorg och dagens tunga.

Och sedan psalmisten med några korta, men uttrycksfulla ord närmare karaktäriserat orsakerna till det betryck och det främlingskap, som kan blifva en gudsmänniskas lott i världen, utbrister han i följande jubelfyllda bekännelse:

Men när tempeisången stiger
 andaktsfull mot himlens höjd,
 oro stillas, klagan tiger,
 hjärtat slår af helig fröjd.
 Själens då, från jordens grus
 trängande till Fadrens hus,
 himlens tungomål re'n talar
 och af hoppet sig hugsvalar.

Det är samma erfarenhet, som Wallin redan i "ingångspsalmen" till sitt verk tolkat med de allbekanta orden:

De fromma samljud tvingar
 till tystnad kvalens röst:
 när Davids harpa klingar,
 det stormar ej i Sauls bröst.

Men psalmen är icke blott kvalstillande; den är allra minst något söfvande bedöfningsmedel för själen. Liksom hvarje utflöde af äkta gudsförtröstan innebär den en kraftmeddeelse. Denna sin gåfva har den betygat särskildt i tider, då folkvärlden genombäfvats af förnyande andliga väckelser eller då stora omhvälfningar, hemsökkelser och lidanden förlänat den kristna gemenskapskänslan en stegrad medvetenhet. Märkliga och gripande vittnesbörd härom föreligga icke minst från det stora världskrig, som den nu levande generationen uppleft. Otaliga af dem som under de mörka och hemska krigsåren befolkade slagfält och skyttegrafvar ha betygat, huru koralernas allvarsklang blef ett förnyelsens band för själarna, huru psalmsången ofta sammanband spridda, truppkedjor till en

enda församling och huru den på ett underbart levande sätt återknöt sambandet mellan männen ute i fält och deras kära i hemmet. Samma makt hos den heliga sången ha också oräkneliga utvandrade erfarit, när de, vilsna och kring-spridda i främmande land, fått i någon af sina landsmäns emigrantkyrkor stämma in i de psalmer, med hvilka deras barndoms ljusaste minne varit förknippade. De förnummo i de helgade tonerna en hälsning från den fjärran hembygden, en erinran om hvad som gaf vingar och lyftning åt dess gudstjänstlif, ett eko af suset i löfhvalfven öfver kära hänsofnas grifter.

I Sverige har psalmboken genom århundraden varit näst bibeln folkets främsta andaktsbok, ja, i många hem kanske den enda. Den var enligt gammal tradition brudgummens gåfva till bruden, den följde flertalet genom lifvet, och den lades ofta på de dödas bröst i kistan. En af våra nutida psalmdiktare, Paul Nilsson, har i sitt manande och lärorika inlägg om "Den heliga sången" — en folkskrift, som borde läsas, behjärtas och efterlefas inom alla samfundslager — på ett öfverskådligt sätt sammanfattat psalmens mission i vårt land under gångna tider.

"När vi", säger han, "bläddra i de gamla psalmerna eller sjunga dem, känns det, liksom våra fromma förfäder lefde upp igen. Vi se dem i ryggåsstugan vid det fasta bordet. Antingen där vankades nödbröd eller dukades gästabud, helgades familjelifvet af måltidspsalmens andakt. Vi se dem på kyrkovägen, af Andens tillskyndelse samlade i flock och skara, gamla och unga, träda in i templet, andaktsfullt böja sig ner och sedan samfäldt stämma upp den brusande psalmsången. Med all rätt må sägas, att den svenska psalmens historia är en märkelig del af Sveriges historia.

Ingen kan beskrifva det mäktiga, fostrande inflytande psalmsången utöfvat på Sveriges folk. Hela tillvaron omslöt och helgades af sångens toner, som drogo in hvarje ärlig sysselsättning inom

det evigas sfär. Det sjöngs oerhördt mycket mer då än nu. Det sjöngs helgdag och hvardag, i kungaborgen och i adelshusen, i bondgårdarna och i kojorna. Psalmer och sånger voro som förtroliga vänner, och enhvar valde gärna sin älsklingspsalm, sin egen sång, som man gnolade och sjöng inne och ute, på ången och på åkern, i skog och mark. Tidigt på vintermorgonen mellan kl. 4 och 5 började spinnrockarna att surra. Den ena psalmen eller sången sjöngs efter den andra, men när man kommit till advent, sjöngs endast julpsalmer. Ute på vägen åkte far den mångmila vägen till staden, där spannmålen såldes. På lasset satt han i barskinnspäls och gnolade: 'Hvar kristtrogen fröjde sig!' Det värmdes i själen i vinterkylan! Farlighet och mödor var det godt om. Vargar lurade, och rånare lågo i försåt. Kanske han ock styrkte sitt mod med den gamla versen:

För sjukdom och för vreden död
 för tordön, eld och vattunöd,
 för onda djur och bofvar all,
 fräls mig samt från all syndafall!
 (G. psb. 338:3).

På den tiden firades daglig gudstjänst i hemmen, ty där hölls husandakt. Innan man gick till sängs, samlades gårdens folk kring husfadern, som läste ur en gudlig bok, hvarefter alla stämde in i aftonpsalmen. Sedan var det som änglavakt kring hemmet. Aftonbönens rökelseoffer skänkte frid åt det trötta sinnet. Det låg helgd öfver gården. Så växte barnen upp under sångens helgande stämning. Tonerna gingo dem i blodet, och när de mognat till man och kvinna och satte bo, följde psalmen med dem såsom en kär vän från föräldrahemmet. Så gick det släkte efter släkte. Den heliga sången var bofast i Sveriges land."